

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 Vtrum liceat eis uestimenta cæteris uiliora deferre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

quia huiusmodi poena non facit, sed suppositam punit culpam, quae de se non est mortalis. Secundo, quod mendicans ex cupiditate habendi diuitias, si est infra latitudinem pauperum & mendicando sperat diues fieri, peccat quidem in debito modo utens ad esplendum improbum appetitum: sed quoniam nec contra charitatem Dei, aut proximi agit, neminemque decipit, ex quo infra latitudinem pauperum est, quamuis non tam pauper sit ut deberet mendicare, a mortali excusat peccato. Tertio, quod mendicans ex cupiditate diuitiarum si extra pauperum latitudinem est, peccat mortaliter, & tenetur mendicatum dare pauperibus. Probat. Talis viupat fraudulenter sibi eleemosynas, quas mendicat, & ipse sibi usurpat eas, ergo. Manifestatur assumpta inueniendo, quod cum quis donat eleemosynam mendico diuiti & cupido, ex parte mendici inuenitur non sola cupiditas, sed mendicatum, quod factio dicitur, dum mendicando pro se facit se pauperem, cum mendicare actus sit egentis aliena ope. Hoc autem mendicatio primo decipit darem eleemosynam, & facit donationem eleemosynae inuoluntariam, in quantum terminatur donatio ad hunc mendicum. Nam licet donans, sponte donet, ex ignorantia tamen facti qua decipitur ab isto mendicate, prouenit quod de hoc profertur factio se pauperem. Et propterea huius mendico non pauperi non acquiritur dominium illius eleemosynae. Donatio enim inuoluntaria quantum ad id quo est inuoluntaria, non est donatio. Secundo fraudat pau-

missis, gaudebat se etiam a feruis suis eleemosynas accepisse. Et de B. Arsenio legitur in uitis Patrum, quod gratias egit de hoc, quod necessitate cogente oportuit eum eleemosynam petere. Unde & in penitentia pro grauib. culpis iniungitur aliquibus, ut peregrinent mendicantes. Sed quia humilitas, sicut & cetera uirtutes, absque discretionem esse non debet: ideo oportet discrete mendicare ad humilitationem assumere, ut ex hoc homo nota cupiditatis non incurrat, uel cuiuscunque alterius indecens. Alio modo, potest considerari mendicatio ex parte eius quod quis mendicando acquirit, & sic ad mendicandum potest homo ex duobus modi. Uno modo, ex cupiditate habendi diuitias, uel uictum otiose: & talis mendicatio est illicita. Alio modo, ex necessitate, uel utilitate. Ex necessitate quidem, sicut cum aliquis non potest aliunde habere uiuere, nisi mendicet. Ex utilitate autem, sicut cum aliquis intendit ad aliquid utile perficiendum, quod sine eleemosynis fidelium facere non potest: sicut petuntur eleemosynae pro constructione pontis, uel ecclesiae, uel quibuscumque operibus, quae uergunt in utilitatem communem, sicut scholares, ut possint uacare studio sapientiae. Et hoc modo mendicatio est licita sicut saecularibus, ita religiosis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Angulf. ibi loquitur expresse de his qui ex cupiditate mendicant.

AD SECUNDUM dicendum, quod prima glossa loquitur de petitione que fit ex cupiditate, ut patet ex uerbis Apostoli. Alia autem glossa loquitur de illis, qui absque omni utilitate quam faciunt, necessaria petunt, ut otiosi uiuant. Non autem otiose uiuant, qui qualitercumque ueliter uiuant.

AD TERTIUM dicendum, quod ex illo precepto legis diuinae non prohibet alicui mendicare: sed prohibet diuitibus tam tenaces sint, ut propter hoc aliqui egestate mendicare cogantur. Lex autem civilis imponit penam ualidis mendicantibus, qui non propter utilitatem, uel necessitatem mendicant.

AD QUARTUM dicendum, quod duplex est turpitudine, una in honestatis, alia exterioris defectus: sicut turpe est homini esse infirmum, uel pauperem. Et talis turpitudine mendicatio non pertinet ad culpam, sed ad humilitatem pertinere potest, ut dictum est.

AD QUINTUM dicendum, quod mendicantibus, ex debito, debetur ui-

ctus ab his quibus dicant. Si tamen non quasi sibi debent, sed gratis dandum mendicando petere uelint, ad maiorem humilitatem pertinent.

ARTICULVS VI.

Vtrum liceat religiosis uisibus uentibus uti quam ceteri.

AD SEXTUM sic proceditur. Vtrum non liceat religiosis, uisibus uestibus uti, quae ceteri quod sunt in Apost. 1 ad Thes. ult. Ab omni specie mala abstinerere debent: sed utilitas uestibus habet speciem mali, dicitur. Dominus Matth. 7. Antedite a falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, & super illud Apoc. 6. Ecce comes pallidus & dicitur glo. Victorius diabolus nec per apertas tribulationes, nec per apertas hereses se posse proficere, permittit falsos fratres, qui sub habitu religionis obtinent naturam nigri & rufi equi peruertendo fidem. ergo uidetur quod religiosis non debeant uisibus uestibus uti.

¶ 2. Praet. Hic dicit ad Nepotianum. Vestes pullas, nigras equo uita ut eadidas. Ornatus & sordides pari modo fugiendi sunt: gauderent delicias, alteri gloria redoleret. ergo ut quod est inanis gloria sit grauius peccatum, quod delinquant utis, quod religiosis quod debet ad petitionem tendere, magis debeant uitare uestes tales, quam priores.

¶ 3. Praet. Religiosis maxime tendere debent operibus penitentiae: sed in operibus penitentiae non est utendum exterioribus signis tristibus, sed magis letitia signis dicitur. Dominus Matth. 6. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritae tristes, & postea subdit. Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua. Quae exponens Aug. in lib. de sermone Dominico modo dicit. In hoc capitulo maxime aduertendum est non in soleretur corporum nitore atque pompa, sed et in ipsis foribus, iuramentis esse posse iactantiam, & eo periculosiorem, quod sub nomine seruitutis Dei decipit. ergo uidetur quod religiosis non debeant uisibus uestibus uti.

SED CONTRA est, quod ad Hebr. 11. Apostolus dicit. Circumferunt in melioribus, & in pellibus, caprimulgum, ut Helias & alij. Et in Decretis 21. q. 4. dicitur. Si in uentibus ducunt deridentes eos, qui uisibus, & religiosis uestibus amicti sunt, corrigantur. Pristinam enim temporibus, omnis sacrauit ut cum mendicantibus ac uili uelie conuertebat.

In corp. art.

A QVAESTIO CLXXXVIII.

Super Quaestio. 188. Artic. primum.

De differentia religionum, in octo articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de differentia religionum. Et circa hoc quatuor octo.

Primo, Vtrum sint diuersae religiones, uel una tantum.

Secundo, Vtrum aliqua religio institui possit ad opera uitae actiuae.

Tertio, Vtrum aliqua religio possit ordinari ad militandum.

Quarto, Vtrum possit institui aliqua religio ad predicandum, & huiusmodi opera exercenda.

Quinto, Vtrum possit institui aliqua religio institui ad studium scientiarum.

Sexto, Vtrum religio quae ordinatur ad uitam contemplatiuam, sit potior ea quae ordinatur ad uitam actiuam.

Septimo, Vtrum habere aliquid in communi diminuat de perfectione religionis.

Octauo, Vtrum religio solitariorum sit preferenda religioni in societate uiuentium.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum sit tantum una religio.

AD PRIMUM sic proceditur. Vbi, quod non sit nisi una tantum religio. In eo. n. quod totaliter, & perfecte huiusmodi diuersitas esse non potest, propter quod non potest esse nisi unum primum summum bonum, ut in 1. habitum esse sicut Gregorius dicit super Ezechiel, cum quod omne quod habet, omne quod uiuit, omne quod sapit, omnipotenti Deo uouerit, holocaustum est, sine quo religio esse non dicitur. ergo uidetur quod religiones non sint multae, sed una tantum.

2. Praeterea. Ea quae in essentialibus conueniunt, non diuersificantur nisi per accidens; sed sine tribus uotis essentialibus religionis non est aliqua religio, ut supra habitum est, ergo uidetur quod ipsae religiones specie non diuersificantur, sed solum per accidens.

3. Praeterea. Status perfectionis conuenit & religiosis & episcopis, ut supra habitum est: sed episcopatus non diuersificatur specie, sed est unus ubicumque fuerit. Vnde Hieronymus dicit ad Alexandrum episcopum. Vbi cum fuerit episcopus siue Romae, siue Engubio, siue Constantino poli, siue Rhegio, eiusdem meriti est, eiusdem & sacerdotij, ergo pari ratione una sola est religio.

4. Praeterea. Ab Ecclesia tollendum est omne id, quod confusione in-

Secunda Secunda S. Thomae. N N N 2 lem-

In ar. 1. q. 188. aspicere in corpore art. quod perfectio charitatis est religio, quae praeualter consistit in actu interiori charitatis, quae tamen per exteriores actus charitatis diffunditur, finis religionis diuersificatur non solum penes distinctionem dilectionis Dei, uel proximi, sed etiam penes diuersitatem actuum exteriorum, quibus diligitur proximus, ut sunt diuersa opera misericordiae. Et propterea in litera diuersitas religionum ex parte diuersitatis finis declaratur ex diuersitate operum misericordiae, dum dicitur. Si una ad hospitalitatem, alia ad redimendos captiuos &c. ordinetur. In eodem ar. in responsione ad quartum, dubium occurrit. An sine licentia apostolica sedis institueretur aliquae personae collegialiter uiuentes in communi, iuxta regulas personarum tertij habitus proficebantur tria uota. scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiae, sint institutio res nouae religionis, & consequenter peccent, ac puniendi sint ut institutores nouae religionis absque licentia apostolica. Et est ratio dubij, quia collegium sic profectiuum est collegium religionum personarum, ac per hoc est ibi aliqua una religio. Oportet persona religiosa, est aliquid qua religione religiosa: sed non est ibi aliqua antiqua religio, ut patet, ergo est uel noua religio, ac per hoc eius institutio est institutio nouae religionis. In oppositum est, quia instituites, & seruantes haec sine ulla apostolica licentia, arbitrantur se magni obsequij praestare Deo, & uiri religiosi non igno- rantes, omnique ueneratione digni apparerent. Ad hoc dicitur, quod quia poenae non sunt extendenda, ideo in huiusmodi inhibitionibus, proprietates uidentur seruanda nomina. Et ideo cum appellatione religionis proprie intelligatur status personarum, tria uota io-

In ar. 6. cor. 10.

Q. 6. ar. 2. 3. & 4. Item. 20. in ter. med. & seqm.

Q. 186. ar. 6. & 7.

Q. 184. ar. 5. Referatur di. 23. c. Legimus. Ex Hiero. in epist. ad Huzarum a medio illius incipit, Legimus in Epist. tom. 1. Alias Huzarum.

RESPON. Dicendum, quod sicut Augustinus dicit in 3. de doctr. Christi. In omnibus exterioribus rebus non usus rerum, sed libido uentis in culpa est. Ad quam discernendam attendendum est, quod habitus uilis & incultus dupliciter potest considerari. Vno modo, prout est signum quoddam dispositionis, uel status humani: quia ut dicitur Ecclesiast. 19. Amictus hominis annuntiat de eo: & secundum hoc uilitas habitus est quadoque signum tristitia. Vnde & homines in tristitia existentes solent uilioribus uestibus uti, sicut e contrario in tempore solemnitatis, & gaudij utuntur cultioribus uestimentis. Vnde & poenitentibus uilibus uestibus induunt, ut patet long. 3. de rege, qui indutus est sacco: & tertij Regum 21. de Achab, qui operuit cilicio carnem suam. Quae uero est signum contemptus diuitiarum, & mundani fastus. Vnde Hieronymus dicit ad Rusticum monachum. Sordes uestium candidae mentis indicia sunt: uilis autem tunica contemptum seculi probat, ita dumtaxat ne animus tuncat, nec habitus sermotem dissentiat. Et secundum utrumque horum competit religiosus uilitas uestium: quia religio est status poenitentiae, & contemptus mundanae gloriae. Sed quod aliquis uelit hoc alijs significare, contingit propter tria. Vno modo, ad sui humilitationem. Sicut n. ex splendore uestium animus hominis eleuatur, ita ex humilitate uestium humiliatur. Vnde de Achab, qui carnem suam cilicio induit, dicit Dominus ad Heliam: Nonne uidisti Achab humiliatum coram me, ut habetur tertij Regum 21. Alio modo, propter exemplum aliorum. Vnde super illud Matthei 3. Habebat uestimentum de pilis camelorum &c. dicit gl. Qui poenitentiam praedicat, habitum poenitentiae praetendit. Tertio modo, propter ipsam gloriam, sicut Augustinus dicit, quod in ipsis sordibus potest esse iactantia. Duobus ergo primis modis laudabile est abiectionis uestibus uti. Tertio uero modo uictiosum est. Alio modo potest considerari habitus uilis & incultus secundum quod procedit ex auaritia, uel negligentia, & sic etiam ad uitium pertinet. AD PRIMUM ergo dicendum, quod uilitas uestium de se non habet speciem mali, immo potius speciem boni, scilicet contemptus mundanae gloriae. Et inde est, quod mali sub uilitate uestium suam malitiam occultat. Vnde Augustinus dicit in lib. de sermone Domini in monte, quod non ideo debent omnes odisse uestimentum suum, quod plerumque illos se occultant lupi. AD II. dicendum, quod Hieronymus ibi loquitur de uestibus uilibus, quae deferuntur propter humanam gloriam. AD III. dicendum, quod secundum doctrinam Domini, in operibus sanctitatis nihil homines facere debent propter apparentiam, quod praecipue contingit quando aliquis aliquid nouum facit. Vnde Chrysostomus dicit super Mat. Orans nihil nouum faciat, quod aspiciant homines, uel clamando, uel peccatis percuciendo, uel manus expandendo, quia. scilicet ipsa nouitate homines reddunt intentos ad considerandum. Nec tamen omnis nouitas intendit ad considerandum reprehensibilis est. Potest enim & bene, & male fieri. Vnde Augustinus dicit in lib. de sermone Domini in monte, quod qui in professione Christianitatis inuisitato qualore & sordibus, intentos in se oculos hominum facit, cum illud uoluntate faciat, non necessitate patitur, ceteris eius operibus potest cognosci utrum hoc conceptum superfluum cultus, an ambitione aliqua faciat. Maxime autem uidetur hoc non ex ambitione facere religiosi, qui habitum uilem deseruit, quasi signum suae professionis, quae contemptum mundi proficitur.